

ความอดทน
ส่งผลให้สำเร็จ

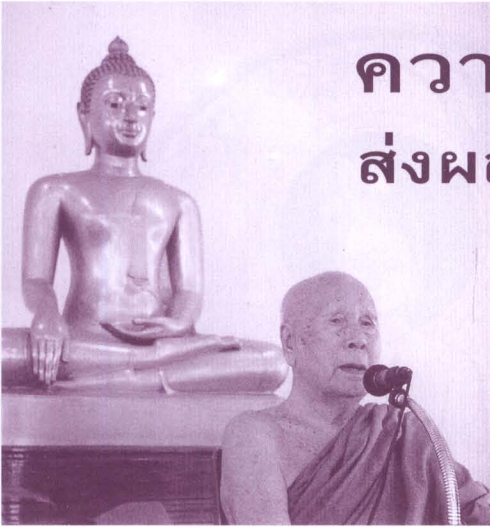

ความอดทน ส่งผลให้สำเร็จ

ปัญญาบัณฑิตกฤษ

ความอดทน ส่งผลให้สำเร็จ

ปาฐกถาธรรม
โดย
พระธรรมโกศาจารย์
(ปัญญาันทิกขุ)

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์
วันมาฆบูชา - ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๗

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปรีดน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้ ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน
ติดต่อโดยตรงได้ที่ ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

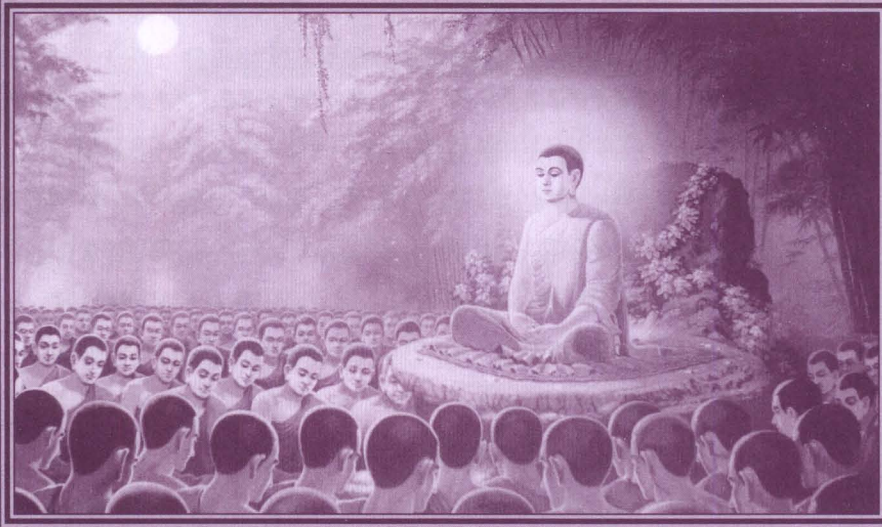

อาสาสมัครพิมพ์ต้นฉบับคอมพิวเตอร์ : ศิรจ ฉัตรแก้ว

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

แม่พิมพ์ โดย สุนด์รีฟิล์ม โทร.๘๐๓-๒๒๔๘

พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง จำกัด โทร.๕๘๓-๙๐๐๑, ๕๘๔-๒๒๔๑

ความอดทน ส่งผลให้สำเร็จ

ปัญญาอันทกิกขุ

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลัก
คำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการ
สงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการ
ฟัง ตามสมควรแก่เวลา

วันนี้เป็นวันอุโบสถพิเศษ เพราะเป็นวันเพ็ญเดือน ๓
เรามีพิธีกรรมเรียกว่า “**มามบูชา**” การบูชาก็คือ การกราบไหว้
การปฏิบัติตนให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ชอบ เรามามบูชากันในวัน

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

เพ็ญมาฆะ เพราะวันเพ็ญมาฆะเป็นวันที่มีประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ เมื่อสมัยที่พระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่นั้น พระองค์ได้ส่งสาวกออกไปประกาศธรรมะแก่ประชาชนในที่ต่าง ๆ จำนวนมากมาย พระเหล่านั้นเมื่อเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะ ก็คิดถึงพระผู้มีพระภาคเจ้าอยากจะมาเฝ้ามาฟังธรรมะที่พระองค์จะสอนต่อไป จึงได้เดินทางมาที่วิหารชื่อว่า เวฬุวัน ใกล้เมืองราชคฤห์

การเดินทางมาของพระเหล่านั้น ไม่มีการนัดหมาย ต่างรูปต่างมา มาพร้อมกันเวลาบ่ายที่เวฬุวัน ใกล้เมืองราชคฤห์ คิดเป็นจำนวนพระทั้งหมด ๑,๒๕๐ องค์ พระเหล่านั้นเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด พระเหล่านั้นเป็นพระที่บวชกับพระผู้มีพระภาคเจ้า เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสมบท ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ว่า “เธอจงเป็นภิกษุเถิด” คนที่บวชนั้นก็ได้ชื่อว่าเป็นพระในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าท่านบวชให้ดังนี้

ที่นี้พระเหล่านั้นเมื่อนึกถึงพระพุทธเจ้าก็เดินทางกลับมาที่เวฬุวัน เป็นสวนไม้ไผ่ใกล้กรุงราชคฤห์ เป็นที่ให้เหยื่อแก่กระแตของพระเจ้าพิมพิสาร เมื่อมาประชุมพร้อมกันก็เป็นเวลาตะวันบ่ายพอดี เรียกว่า แดดร่มลมไซ เพราะตะวันบังภูเขาเวภารบรรพต ทำให้เกิดความร้อนสบายใจ

พระผู้มีพระภาคทรงทราบว่า พระเหล่านั้นต่างผู้ต่างมา ไม่มีการนัดหมายกัน มาประชุมกันพร้อมเพรียงกันถึง ๑,๒๕๐ องค์ พระองค์ก็เสด็จมาสู่ที่ประชุม แล้วประทานโอวาทแก่ภิกษุ

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

.....

เหล่านั้น ที่เราเรียกว่า โอิวาทปาติโมกข์

โอิวาทปาติโมกข์ คือ คำสอนอันเป็นประธานของการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน การประทานโอิวาทก็เหมือนกับว่าให้หลักการในการที่พระจะไปสอนชาวบ้านชาวเมืองทั่วๆ ไป ให้สอนตามแนวที่ทรงประทานให้นี้ตามลำดับไป พระโอิวาทที่พระองค์ทรงประทานนี้เรียกว่า **โอิวาทปาติโมกข์** นั้นมีใจความเหมือนที่เราได้สดกัณอยู่บ่อยๆ คือใจความว่า

บัณฑิต ประระมัง ตะโป ตีติกขา

- ความอดกลั้นทนทานเป็นตบะอย่างยิ่ง

นิพพานัง ประระมัง วัหันทิ พุทธา

- ผู้รู้ทั้งหลายกล่าววพระนิพพานว่าเป็นบรมธรรม

นะ ทิ ปัพพะชิตโต ประรูปะมาตี

ละมะโณ โหติ ประรัง วิเทฐะยันโต

- ผู้ที่เรียกตนเองว่าเป็นบรรพชิต หรือเป็นสมณะ ถ้ายังเบียดเบียนสัตว์อื่นอยู่ หาชื่อว่าเป็นบรรพชิต สมณะ ไม่ เพราะบรรพชิตและสมณะนั้น เป็นผู้ไม่เบียดเบียนใคร ไม่ทำใครให้เดือดร้อน

แล้วก็ตรัสต่อไปว่า

สัพพะปาปีสละ อะกะระณัง

- การไม่กระทำบาปทั้งปวง

กุสะลัสสุปะสัมปะทา - การกระทำกุศลให้ถึงพร้อม

.....

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

สะจิตตะปริโยทะปะนัง

- การทำจิตของตนให้ขาวสะอาด บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง

เอตัง พุทธฐานะสาสะนัง

- นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
พระองค์ตรัสต่อไปว่า

อะนุปะวาโท - อย่าเข้าไปกล่าวร้ายกับใครๆ

อะนุปะมาโต - อย่าเข้าไปล้างผลาญใครๆ

ปาติโมกเข จะ สังวะโร - ให้อยู่อย่างมีระเบียบวินัย
สำรวมในข้อปฏิบัติ อันจะเป็นทางให้เกิดความหลุดพ้น เรียกว่า
พระปาติโมกข์

มัตตัญญูตา จะ ภัตตัสสมิง

- รู้จักประมาณในการกินอาหาร

ปีนัตถุจะ สะยะนาสะนัง

- รู้จักหาที่นั่งที่นอนอันสงบ

อะธิจิตเต จะ อาโยโค

- สนใจในการที่จะยกจิตของตนให้สูงขึ้น

เอตัง พุทธฐานะสาสะนัง

- นี่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

หลักที่เราได้สวดกันอยู่ ได้ฟังกันอยู่นี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็สอนในเรื่องอย่างนี้ สอนกันโดยลำดับตามเรื่องอย่างนี้ ให้ผู้ศึกษาเอาไปปฏิบัติ เริ่มต้นด้วย...

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

บันทึก ประระมัง ตะโป ตีติกขา

หมายถึง อดกลั้นทนทานเป็นตบะอย่างยิ่ง

ตบะ คือเครื่องเผาผลาญกิเลส หรือเผาผลาญสิ่งชั่วร้าย สิ่งที่จะช่วยให้เราเผาผลาญสิ่งชั่วร้ายได้ในชีวิตประจำวัน ก็ต้องมีความอดทนเป็นประการแรก เพราะ ความอดทนนั้นสร้างกำลังใจ สร้างความเข้มแข็ง สร้างกำลังภายในให้สามารถเอาชนะปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

เช่น เราจะถือศีล รับประทานอาหาร ๘ ประการไป ถ้าเราไม่มีความอดทนมันก็รักษาไม่ได้ คนรักษาศีลต้องมีความอดทนเป็นพื้นฐาน จึงจะรักษาศีลได้ ถ้าไม่อดทนก็ทนหิวไม่ได้ ก็เดียวไปกินอะไรเข้า ก็ขาดศีลไป ทนเรื่องนั้นทนเรื่องนี้ไม่ได้ก็ขาดศีล ศีลก็ไม่เรียบร้อย หรือเราจะเจริญภาวนาก็ต้องมีความอดทนเป็นพื้นฐานทางจิตใจ ถ้าไม่มีความอดทน ใจอ่อนแอ ไม่มีกำลังเข้มแข็ง ไม่สามารถที่จะก้าวหน้าไปในทางที่จะปฏิบัติตนให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนได้ แม้เราทำงานทำการในฐานะเป็นชาวบ้าน ชาวบ้านก็ต้องมีงานทำ ต้องมีหน้าที่เป็นหลักปฏิบัติ ถ้าเราไม่มีความอดทน เราก็ทำหน้าที่นั้นไม่สำเร็จ

คนบางคนเข้าไปทำงานรับจ้างในบริษัทที่ดี ในราชการที่ดี ทำไปสักหน่อยเกิดเบื่อหน่ายแล้วก็ลาออกจากงานนั้น ไปหางานใหม่ต่อไป ทำไปไม่ถึงปีก็ลาออกแล้วก็ไปทำงานใหม่ต่อไป การเป็นในรูปเช่นนี้ แสดงว่าคนนั้นขาดความอดทน ทนต่องานหนักไม่ได้ ภาษาไทยเราเรียกว่า “หนักก็ไม่เอา เบาก็ไม่สู้” แล้ว

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

จะอยู่ในโลกได้อย่างไร ธรรมชาติในโลกนี้มีความเปลี่ยนแปลง
ประเดี๋ยวร้อน ประเดี๋ยวหนาว ประเดี๋ยวก็มีฝนตก ประเดี๋ยวก็
มีแดดออก มีเรื่องนั้นเรื่องนี่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของเราตลอดเวลา
ถ้าเราไม่มีความอดทนเพียงประการเดียวแล้วเราจะไ้ทำงาน
อย่างไร จะทำงานทำการได้อย่างไร เพราะเราไม่มีน้ำอดน้ำทน
แต่ถ้ามีน้ำอดน้ำทน แดดร้อนเราก็ทนได้ หนาวเราก็ทนได้ หิว
เราก็ทนได้ กระจายเราก็ทนได้ คนที่ทนได้ก็มีกำลังเผาผลาญ
ความเกียจคร้าน เผาผลาญความอ่อนแอ ทำให้เรามีความเข้ม
แข็งขึ้นในจิตใจ ทำอะไรก็จะสำเร็จเรียบร้อย

ในขณะที่เรากำลังฟังธรรม บางคนก็นั่งไม่มีความสุข คือ นั่ง
ทนไม่ได้ เดี่ยวก็ลุกขึ้นเดินไปเดินมาให้เพื่อนผ่านไปทั้งวัดเลย มา
ฟังธรรมเวลาพระแสดงธรรมก็ต้องนั่งอยู่ในอาการสงบเรียบร้อย
ไม่เดินไปเดินมา โดยเฉพาะเด็กนักเรียน ครูพามา ครูก็ต้องควบคุม
ให้เด็กนั่งเป็นที่เป็นแห่ง ไม่ให้เดี๋ยวเดินไปเดินมาอีก แล้วก็
ไม่ได้ฟังธรรม มาอย่างนั้นมันก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร มาวัดเพื่อ
จะมาศึกษาธรรมะเพื่อให้รู้ให้เข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเรา
ให้ถูกต้อง แต่ถ้าเราไม่มีความอดทนที่จะนั่งฟัง เราก็จะได้ความ
รู้อย่างไร หรือว่าเรานั่ง..แต่ที่เราคุยกัน ซุบซิบๆ กัน ปากอยู่
ไม่สุข คุยกับเพื่อนด้านขวา คุยกับเพื่อนด้านซ้าย ก็ไม่ได้ฟังธรรม
เหมือนกัน เวลากลับไปถ้าหากว่าคุณพ่อคุณแม่ถามว่า เธอไปวัด
นะได้ฟังธรรมหรือเปล่า อาจจะโกหกไปอีกว่าได้ฟัง แล้วได้เรื่อง
อะไร พระท่านเทศน์ว่าอย่างไรท่านสอนว่าอย่างไร ก็ตอบไม่ได้

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

ก็เพราะไม่ได้ตั้งใจฟัง ที่ไม่ได้ตั้งใจฟังก็เพราะว่าไม่มีความอดทน เป็นพื้นฐานทางจิตใจ ทำอะไรก็ไม่สำเร็จสมความปรารถนา

ดังนั้น เรื่องความอดทน จึงเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญ ภาษาธรรมะเรียกว่า **ขันติ**

ขันติ แปลว่า **อดกลั้น อดทน ทนได้ ไม่ยอมอ่อนแอ ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น** เช่น อากาศร้อน เราก็ทน ไม่บ่นไม่ว่า เราก็ทำงาน โดยเอาต้นหมากรากไม้ ต้นหญ้าเป็น ตัวอย่าง เช่น หญ้าที่มันขึ้นอยู่ในสนาม ร้อนก็อยู่อย่างนั้น เย็นก็อยู่อย่างนั้น ต้นหญ้าไม่บ่นไม่ว่าอะไร แล้วก็ไม่หนีไปไหน ต้นหมากรากไม้ที่เกิดขึ้นอยู่ทำให้เราได้รับร่มเงา มันก็อยู่อย่างนั้น อดได้ทนได้ เราก็ต้องอดทน อย่าอ่อนแอ อย่าท้อแท้ เวลาใดจิตใจมันอ่อนแอขึ้น เราก็พูดขึ้นว่า **“หินยังทนได้ แผ่นดินทนได้ ต้นไม้ทนได้ เราเป็นผู้มีความประเสริฐกว่าสิ่งเหล่านั้น ทำไมเราจะทนไม่ได้”** แล้วเราก็ทำงานไปด้วยความตั้งอกตั้งใจ

คราวหนึ่งไปโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่ง ในห้องอาจารย์ใหญ่นั้นมีรูปในหลวง รูปในหลวงรูปนี้คนถ่ายเขาถ่ายเก่งมาก คือถ่ายขณะที่เหงื่อไหลที่ปลายจมูกของในหลวง ถ้าพูดราชาศัพท์ เรียกว่า **“พระเสโทไหลออกมาที่ปลายพระนาสิก”** จมูก เรียกว่า นาสิก ไหลหยดออกมาที่ปลายจมูก แล้วเขาถ่ายรูปนั้นได้ทันที น่าจะให้รางวัลการถ่ายรูปของคนๆ นั้น เพราะถ่ายรูปในหลวงขณะที่เหงื่อไหลที่ปลายจมูก แล้วอาจารย์ก็เอารูปนั้นมาติดไว้ในห้องที่ทำงาน อาตมาไปเห็นเข้าบอก **“แหม..รูปนี้ดีมาก เป็นตัวอย่าง**

ของคนทั่วๆ ไปว่าในหลวงท่านไปทรงงานกลางแจ้ง เหงื่อไหล ไคลย้อยก็ไม่ถอยหนี นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดี”

อาจารย์ใหญ่คนนั้น ก็บอกว่า“ผมทำงานทำการ ถ้าเกิด เบื่อหน่ายในงาน ไม่ชอบงานขึ้นมา ผมก็ลุกขึ้นมา ยืนแล้วก็ ดูรูปในหลวงที่มีเหงื่อไหลปลายจมูกนี้ แล้วก็บอกตัวเองว่า..คุณ ในหลวงบ้างซิ ท่านทำงานจนเหงื่อไหลปลายจมูกแล้ว เราทำงานในห้องแอร์แล้วยังซีเกียจยังเหลวไหล เป็นคนที่ใช้ไม่ได้..” ว่าตัวเอง สอนตัวเอง แล้วกลับไปทำงานต่อไปเพราะเห็นในหลวง ท่านทำงานถึงกับเหงื่อหยดปลายจมูก

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

อันนี้เป็นภาพตัวอย่างให้เห็นว่า ในหลวงท่านมีความอดทน ทนลำบาก ทนตรากตรำ เสด็จไปตามป่าตามภูเขา เดินขึ้นเขาเดินลงเขา ข้ามห้วยข้ามน้ำ ไปไหนก็ไปทั้งนั้น แล้วก็ไปยืนกลางแจ้ง อธิบาย..เอาแผนที่มาทางออกแล้วอธิบายว่าตรงนั้นตรงนี้ควรจะทำอย่างไร โยมเคยเห็นรูปในหลวงปรากฏในข่าวโทรทัศน์บ่อยๆ ถ้าเราเห็นรูปอย่างนั้นแล้ว จงนึกกับตัวเองว่า ในหลวงของเรานี้มีพระขันติบารมี เรียกว่า ทศธรรม ๑๐ ประการ “ทศพิศราชธรรม” ของในหลวงนะมีอยู่ข้อหนึ่ง เรียกว่า ขันติ คือ ความอดทน นี้เอง ท่านทรงบำเพ็ญขันติอย่างดี ทุกสิ่งทุกอย่างเรียบง่าย เป็นตัวอย่างแก่เราทั้งหลายที่เป็นประชาชนอยู่ในประเทศนี้ด้วยเหมือนกัน นี่ก็เป็นความอดทนอย่างหนึ่ง

อีกอย่างหนึ่งนั้นอดทนที่สำคัญสูงขึ้นทางจิตใจ เรียกว่า อริวาสนขันติ คือ อดทนกับสิ่งยั่วยู่ที่ทำให้ใจตกต่ำ

ของในโลกมันยั่วเราอยู่ตลอดเวลา รูปก็ยั่ว เสียง กลิ่น รส สัมผัสถูกต้องหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจ เช่น เกิดความกำหนัด เกิดความขัดเคือง เกิดความลุ่มหลง เกิดความมัวเมา ในเรื่องอะไรต่างๆ ก็ทำให้จิตโยกเยกไปกับอารมณ์นั้นๆ เตียวรัก เตียวชัง เตียวอยากได้ เตียวไม่อยากจะ เป็นไปในรูปต่างๆ ก็เกิดปัญหา เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนขึ้นในใจ เราก็เสียหลักการ ความอดทนไม่มีก็พ่ายแพ้ พ่ายแพ้รูปก็ตามรูปไป พ่ายแพ้เสียงก็ตามเสียงไป พ่ายแพ้รสอาหารก็ตามไปกินอาหารที่เราชอบใจ แพ้กลิ่นก็ตามกลิ่นไป แพ้สิ่งสัมผัสถูกต้อง ได้จับได้ต้อง

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

อะไรก็พอออกพอใจจิตใจหลงไหล มัวเมาอยู่ในสิ่งนั้น ผลที่สุดเราก็พ่ายแพ้ ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนใจ

ในเรื่องชาดกเขาเล่าเรื่องไว้ว่า พระราชาไปเห็นวัวกระทิงสวยงามเรียบร้อย เขาใหญ่ ท่านก็บอกว่า แหม..ฉันอยากได้วัวกระทิงตัวนี้ไปไว้ในโรงเลี้ยงสัตว์ที่ในวัง เอาไปดูเล่น ใครสามารถจะเอาวัวกระทิงไปไว้ในวังได้บ้าง ที่นี้ก็มีคนฉลาดคนหนึ่งบอกว่าสามารถเอามาได้ แล้วเธอต้องการอะไรบ้าง ต้องการเสื้อลำแพน คือเสื้อเป็นผืนๆ จำนวนมาก เอามากันทั้งสองข้าง ตรงนี้มันแคบแล้วค่อยๆ กว้างออกไปกันไว้ แล้วก็เอาหญ้ามาผูกไว้กับเสื้อที่กัน แล้วเอาน้ำผึ้งไปโรยบนหญ้าให้มันหวาน ชั้นแรกเอาไปโรยไว้ไกลๆ ก่อน โรยไว้เอาหญ้าไปวางไว้ เอาน้ำผึ้งไปโรยไว้

วัวตัวนั้นกินหญ้าเพลินมา มาถึงก็กินหญ้า ก็รู้สึกว่ายหญ้าตรงนี้มันแปลกนะ มันหวานผิดปกติ เลยกินเข้าไปๆ เขาก็เลยล่อเข้ามาๆ กินมาเรื่อยๆ จนกระทั่งเข้ามาในสายทางที่เขาทำเสื้อลำแพนกันไว้ พอเข้าไปก็เลยแคบเข้าไปๆ พอไปถึงที่แคบเขาก็เอาไม้ไผ่มาดักไว้ไม่ให้ออก แล้วเขาก็เอาเชือกคล้องจับมาไว้ในโรงเลี้ยงของพระราชาได้

วัวตัวนั้นเป็นสัตว์ป่า อยู่ในป่ามีอิสระมีเสรี จะไปไหนก็ไปได้ตามชอบอกชอบใจ ไม่มีอะไรกีดกัน แต่ผลที่สุดก็ติดเหยื่อคือน้ำผึ้งที่เขาเอาไปโรยบนหญ้า เลยกินหญ้าเพลินเข้าไปจนถึงที่เขาจับได้ เอาไปล่ามไว้ในโรง เป็นทาสต่อไป ไม่ได้ออกไปเที่ยว

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

แล้ว วัวตัวนั้นเป็นทาสเพราะอะไร เพราะติดในรสอาหาร รส
หญาที่มันหวานนั่นเอง เลยก็ไปไหนไม่ได้ ติดหญาเหล่านั้น

บางที่เราก็ติดเหมือนกัน ติดเหล่าทั้งเหล่าไม่ได้ ติดบุหรื
ทั้งไม่ได้ ติดหมากก็ทั้งไม่ได้ ติดไฟก็ต้องเล่นทุกวัน ติดหวยติด
เบอร์ก็ต้องไปเล่นหวยเล่นเบอร์ ติดความสนุกสนานในรูปใดรูป
หนึ่งก็ต้องไปกัน อย่างนี้เราไม่เป็นไทแก่ตัว เราเป็นทาสของสิ่ง
เหล่านั้น แล้วเป็นทาสนี้มันเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ล่ะ

ให้โยมพิจารณาที่ตัวเอง เวลาเราอยากมันเป็นทุกข์หรือ
ไม่ อยากสูบบุหรืยังไม่ได้สูบก็น่าเป็นทุกข์ อยากกินหมากไม่ได้กิน
หมากก็หาวหวิดๆ ก็เป็นทุกข์ อยากดื่มสิ่งที่เราชอบแล้วไม่ได้
ดื่มก็เป็นทุกข์ อยากจะไปไหนแล้วไม่ได้ไปก็เป็นทุกข์ เป็นทุกข์
ทั้งนั้น ความอยากเกิดขึ้นในใจมันก็เป็นทุกข์

ทำไมเราถึงอยาก เพราะเราไปติดสิ่งนั้น ความจริงสิ่ง
นั้นมันไม่มีอยู่ในใจของเรา เมื่อก่อนเราไม่อยาก สมัยก่อนนี้เรา
ไม่ได้หัดสูบบุหรื มันก็ไม่อยากบุหรื ไม่ดื่มเหล้าก็ไม่อยากเหล้า
ไม่กินนั่นไม่กินนี่ก็ไม่ติดอะไร แต่พอเรากินเข้ามันเกิดชอบ พอ
เกิดชอบเราก็ตัดสิ่งนั้นต้องชวนชวายเป็นต้องแสวงหาในสิ่งที่เราชอบ
ใจถ้าไม่ได้ตั้งใจก็ลุ่มใจมีความทุกข์มีความเดือดร้อนใจไป นี่ก็
เพราะว่าเรามีความอดทนไม่พอจึงพ่ายแพ้แก่สิ่งเหล่านั้น แต่ถ้า
ทนได้เราก็น่าไม่ต้องพ่าย เราก็น่าไม่ต้องแพ้

มีพระฤๅษีคนหนึ่งบำเพ็ญตบะแก่กล้า มีความเพียรสูง
มาก แล้วก็เอาเท้าเกี่ยวกับกิ่งไม้เอาหัวห้อยไว้ ห้อยอยู่อย่างนั้น

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

ห้อยจนกระทั่งหมวดครายาวลงไปรุ่มร่ามรุงรัง ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง
ท่า อยู่อย่างนั้นตลอดเวลา ไม่กินอาหารไม่ดื่มน้ำ มีความอดทน
แรงกล้าพอสมควร พระราชาต้องการเอาฤๅษีคนนั้นมาทำ
ยัญกรรม คือประกอบพิธียัญกรรม เป็นการทำบุญแบบหนึ่งใน
ศาสนาพราหมณ์ ก็ต้องเอานักบวชที่เคร่งๆ มาประกอบพิธี
ไม่สามารถจะไปนิมนต์ได้ พอไปพูดท่านก็ทำเหมือนไม่ได้ยิน
ห้อยหัวอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่สามารถเอามาได้ พระราชาก็มี
ความทุกข์เหมือนกันว่าทำอย่างไรถึงจะเอาฤๅษีนี้มาได้

ก็พอดีมีผู้หญิงคนหนึ่ง เรียกว่าหญิงแพศยา เป็นพวกที่
ไม่ค่อยจะเรียบร้อยเท่าไร เข้าไปอาสาพระราชาว่า ดิฉันจะเอา
ฤๅษีนั้นมาประกอบพิธีให้ได้ ..เธอต้องการอะไรบ้างละ ..ก็ต้อง
การให้ไปสร้างที่พักอยู่ใกล้ๆ กับฤๅษีที่ห้อยหัวนะ แล้วในที่พัก
นั้นตกแต่งให้สวยงามให้เรียบร้อยมีสีสันวรรณะมีกลิ่นหอม.. อะไร
ดีทั้งนั้นแหละ แล้วก็ไปอยู่ที่นั่น

คืนเข้าแม่หญิงคนนั้นก็นุ่งน้อยห่มน้อย คือไม่นุ่งเลย เดิน
ผ่านพระฤๅษี ฤๅษีแกล้มไม่เห็น แกล้มลับตา ผ่านไปผ่านมาแกล้ม
ไม่ลืมตา ตาปิดอยู่เรื่อย ไม่ได้ลืมตาเลย แต่ว่ามีสิ่งหนึ่งกระทบ
ฤๅษี คือกลิ่น จมูกนี้เราปิดไม่ได้ ถ้าปิดจมูกมันก็ไม่ได้หายใจ
ไม่หายใจมันก็ตายเท่านั้นเอง จมูกมันต้องเปิด ต้องหายใจ แล้ว
ที่นี้แม่หญิงคนนั้นแกล้มทาน้ำหอมอย่างดี กลิ่นฉุย...

เราเดินสวนกับคนบางคนกลิ่นฉุย ทาน้ำหอมมาก แสดง
ว่าเหม็นมาก เพราะว่าน้ำหอมนี้คือยาดับกลิ่นนั่นเอง ไม่ใช่เรื่อง

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

อะไร ที่นี้คนไหนมีกลิ่นตัวแรงก็ไปะลงไป เหลงไปตั้งครึ่งขวด ตั้งแต่หัวถึงตีน ถ้าเราเดินผ่าน แหม..แม่คนนี่เหม็นจังเลย แต่ไม่ว่าอย่างนั้น กลับชอบ เพราะชอบกลิ่นน้ำหอม

ที่นี้ พระฤๅษีแกก็ได้กลิ่น ก็สงสัยว่ากลิ่นอะไร แต่ไม่ลืมตาดูหรอก แต่ว่าแม่หญิงคนนั้นทำต่อไปเพื่อจะเอาฤๅษีให้ได้ แกทำอย่างไร แกเอาน้ำผึ้งที่มันหวานๆ ของหวานนี้ยั่วคนได้ ฤๅษีห้อยหัวอยู่ปากแห้ง ปากแห้งเพราะไม่ได้ดื่มอะไร ก็ปากแห้ง

แม่หญิงคนนั้นก็เอาน้ำผึ้งใส่ฝ่ามือเข้าไป พอเดินผ่านไปใกล้ ฤๅษีก็ได้กลิ่นแต่ก็ไม่ลืมตา เอาน้ำผึ้งในมือแตะริมฝีปาก ที่นี้ปากก็เปียก พอริมฝีปากเปียก ฤๅษีก็ต้องเลีย เป็นธรรมชาติ คนเราถ้าอะไรถูกปากก็ต้องเลียทั้งนั้น ฤๅษีก็เลีย พอเลีย..เอ๊ะ หวานแสะ วันแรกไม่เป็นไร ไม่ลืมตาดู หวานก็หวานไป ภูไม่ดูก็แล้วกัน หลายๆ วันก็ชักจะสงสัยว่า น้ำผึ้งมันมาจากไหนหนอ มันลอยมาอย่างไรนะ แล้วมันกลิ่นอะไรที่มันหอมประหลาดอย่างนี้

แม่หญิงคนนั้นก็มาทำทุกวัน พอเข้าขึ้นก็มา เดินเฉียดเข้าไปแล้วก็เอาน้ำผึ้งป้ายปากเหมือนกับเราทาสีผึ้งนะ น้ำผึ้งทา ฤๅษีก็เลียทุกวันๆ ชักสงสัย อะไรนะ แหม..กลิ่นแปลกๆ แล้วก็หวานด้วย ก็เลยลืมตา พอลืมตาก็แม่คนนั้นแกไม่ได้นั่งผ้านี้ พอลืมตาก็ตรงไอ้ที่ที่น่าดูเข้าเลย ฤๅษีก็เลยฉวานเสื่อมเลย กระโดดผลุงลงมา “เธอมาจากไหนจ๊ะ” แม่คนนั้นก็เลยชวนฤๅษีไปที่พัก แล้วก็เลี้ยงอาหารอย่างดี ประเล้าประโลมใจแล้วก็เลยจูงจมูก

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

ฤๅษีไปวังได้ พระราชาก็ได้เอาฤๅษีไปประกอบพิธีกรรมได้ คนเรามันไม่อดทนนี่เสียหายนะ เหมือนนักบวชเราที่สึกๆ นี่ไม่ใช่เรื่องอะไร ทนไม่ได้ ทนหิวไม่ได้ ทนกระหายไม่ได้ แล้วก็จิตใจมันอยากเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทำก็ไม่ได้ ไม่มีความอดทนก็เลยลาสิกขากลับไปอยู่บ้านต่อไป พอออกไปแล้วมันก็ทุกข์นะ แต่ก็ไม่เล่าให้ใครฟังหรอก ถ้ามาวัดก็บอกว่า โอ๊ย..สบายๆ แล้วก็ชวนพระที่ยังไม่สึกให้สึกด้วย ใจตัวเองแล้วจะมาชวนคนอื่นให้ตัดหางด้วย

นี่มันเป็นอย่างนั้นแหละ เหมือนสุนัขหางด้วนเพราะไปลักไก่ชาวบ้านเขาทำกับดักไว้ เลยติดกับดินรนจนหางขาด พอหางขาดก็คิด เอ..ไม่ได้ หางขาดตัวเดียวมันก็ผิดปรกติ ต้องไปชวนเพื่อนหมาให้ตัดหางด้วยกันมากๆ เถอะ ชวนกันตัดหางด้วยกัน ก็เรียกประชุมหมาในป่าชวนให้ตัดหาง

แต่หมาแก่ตัวหนึ่งบอกว่า **อย่าไปเชื่อ ใจตัวเองมันทำไม่จึงขาด ต้องศึกษาดูก่อน หางต้องมีประโยชน์ ถ้าไม่มีประโยชน์เขาไม่มีหางไว้ให้พวกเรารอก** ผลที่สุดหมาหนุ่มหมาน้อยก็เลยได้ปัญญาไม่เชื่อหมาหางด้วน แต่เชื่อหมาแก่ที่ให้คิดเตือนใจ เลยไม่ได้ตัดหาง หมาตัวนั้นก็หางด้วนอยู่ตัวเดียว

คนเราก็เหมือนกัน ทำอะไรชอบชวนเพื่อนทำด้วย ถ้าดื่มเหล้าติดแล้วชอบชวนเพื่อนให้ติดด้วย ติดห่วยติดเบอร์ก็ชวนเพื่อนให้ติดห่วยติดเบอร์ เป็นโรคอะไรแล้วเป็นคนเดียวไม่สนุก ต้องชวนเพื่อนให้เป็นหลายๆ คน ก็เลยชวนเพื่อนไปเที่ยวให้ได้

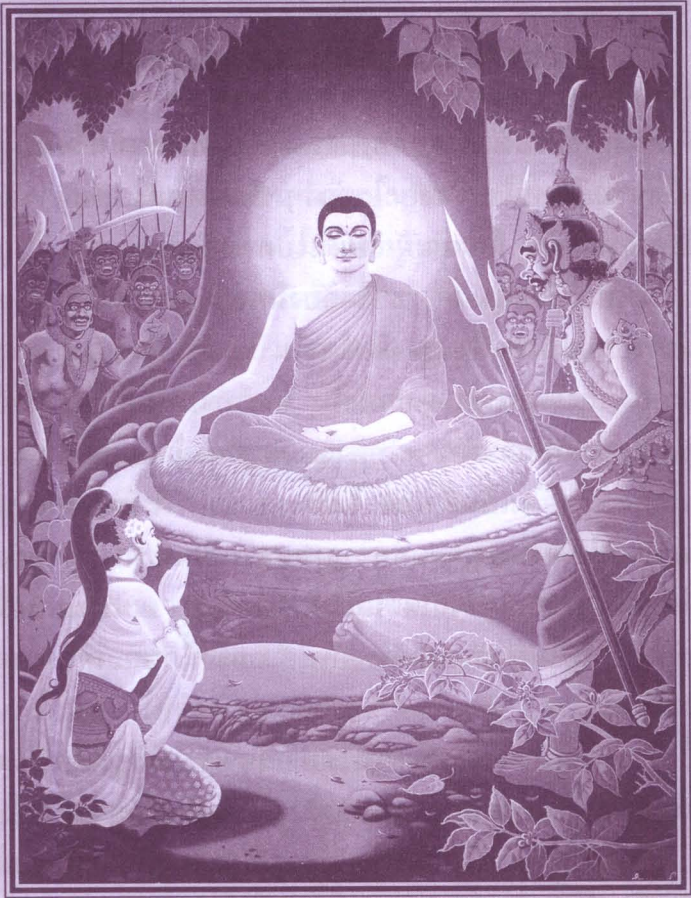
❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

โรคอันนั้นต่อมา มันจะเป็นอย่างนั้น อันนี้คนเรานั้นไม่มีปัญญา
ไม่มีความอดทนในเรื่องอะไรต่างๆ ก็เลยไหลไปกับการชักจูง
ของคนเหล่านั้น เลยเสียผู้เสียคนไปตามๆ กัน

อันนี้สำคัญมาก เราจึงต้องฝึกความอดทนไว้ อารมณ์
ที่มากกระทบอย่างหนึ่ง รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่มากกระทบตา
กระทบหู กระทบจมูก กระทบลิ้น มันก็ทำให้เราหวั่นไหวไปกับ
เสียงนั้น ไปกับกลิ่นกับรสกับสิ่งสัมผัสถูกต้อง ใจมันไหวมันโยก
มันโคลง เราก็มไม่เป็นตัวเอง ไม่มีความมั่นคงในจิตใจ เราต้อง
ทน ต้องมีสติมีปัญญาคอยควบคุมความคิดการกระทำของเรา
ไว้ให้ถูกต้อง แล้วอะไรเกิดขึ้นก็ไม่เหลียวไปดู อะไรจะเกิดก็ช่าง
หัวมัน เราไม่ไปดู เราอดได้เราทนได้ อย่างนี้ก็ชนะได้ ถ้าอดทน
แล้วก็ชนะ

พระผู้มีพระภาคเจ้าที่ได้สำเร็จพระโพธิญาณเป็นพระ
พุทธเจ้าก็อาศัยความอดทนเป็นพื้นฐานเหมือนกัน เพราะไปนั่ง
อยู่ใต้ต้นโพธิ์หรือว่าไปบำเพ็ญความเพียรจนร่างกายผ่ายผอม
เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก นี่ก็ทำด้วยความอดทนแท้ๆ แต่เห็นว่า
ไม่ได้ประโยชน์จากการกระทำเช่นนั้น ก็เลยเลิกไม่กระทำต่อไป
เปลี่ยนวิธีใหม่

วิธีใหม่ก็ต้องใช้ความอดทนเหมือนกัน ให้เราคิดว่า
พระองค์ออกบวชเมื่ออายุ ๒๙ แล้วก็สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าเมื่อ
อายุ ๓๕ เป็นเวลาที่ปี ..๖ ปี.. เทียวศึกษาค้นคว้าปฏิบัติจนได้รู้
แจ้งเห็นจริงในธรรมะเป็นเวลานานถึง ๖ ปี

พระพุทธเจ้าของเราเนี่ย ทำความเพียรนานกว่าครูบา
อาจารย์ใดๆ อาจารย์องค์อื่น ศาสตราองค์อื่นเขาไม่ค่อยทำความ
เพียรเท่าใดหรอก เพราะว่าคำสอนไม่ได้ลึกซึ้งอะไร แล้วก็สอน
ให้คนเชื่อง่ายๆ เอาความเชื่อเดิมนั้นแหละ มาเป็นฐานของ
ความเชื่อ เช่น คนมันเชื่อเทพเจ้าอยู่แล้ว ก็เลยอ้างว่า นี่แหละ
ไอ้สิ่งที่ฉันนำมาสอนนี่เทพเจ้าสั่งให้มาสอนมาบอกให้ฉันสอน

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

คนเหล่านั้นก็เชื่อ คนอินเดียก็มีความเชื่อแบบนั้น

แต่พระพุทธเจ้าท่านไม่เลื่อมใสในสิ่งนั้น เห็นว่ามันไม่
ก้าวหน้าไม่เกิดปัญญา แล้วก็ทรงคิดค้นต่อไป แล้วก็มาสอนให้
ใครๆ รู้ว่า คนเหล่านี้มีสมอง มีปัญญา มีความสามารถที่จะศึกษา
ที่จะค้นคว้าในเรื่องอะไรๆ ต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ต้องช่วยตัวเอง
ต้องพึ่งตัวเอง แล้วพระองค์ก็ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง จนได้สำเร็จ
คือได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็ไปเที่ยวสอนคน

เวลาไปสอนคนนี่ไม่ใช่สะดวกสบาย สมัยนี้จะไปไหนก็
ไปรถยนต์บ้าง ไปรถไฟบ้าง นั่งเรือบินบ้าง ถ้าไปไกลๆ ก็ได้ นั่ง
เรือบินไป แต่พระพุทธเจ้าท่านเดินทั้งนั้นแหละ เดินฝ่าความร้อน
ฝ่าความหนาวความลำบากในประเทศอินเดีย คนไม่เคยไป
อินเดียไม่รู้ ว่า อินเดียนั้นมันทรหดขนาดไหน ถ้าได้ไปแล้วจะรู้
ว่าลำบาก การเดินทางก็ลำบาก ทำให้เราเห็นว่าพระพุทธเจ้าท่าน
เดินไกลๆ ได้ เราศึกษาพุทธประวัติแล้วก็ศรัทธาในพระพุทธเจ้า
มากขึ้น แล้วอยากจะทำตามพระองค์ด้วยความอดทนอดกลั้นใน
การเดินทาง ไปทำงานให้สำเร็จ

ความสำเร็จของชีวิตแต่ละบุคคลก็สำเร็จด้วยความอด
ทนนี้แหละ ถ้าไม่มีน้ำอดน้ำทนแล้วมันสำเร็จไม่ได้ เหมือนเด็กๆ
เรียนหนังสือนี้ ถ้าไม่มีความอดทนก็สอบไม่ได้ เพราะว่า พอง่วง..
นอนแล้ว พอหิว..เลิกแล้ว อยากเล่นก็ไปเล่น อยากสนุกก็ไปสนุก
ไม่ได้เอาใจจดจ่ออยู่กับบทเรียนที่ตนจะเรียน ไม่รักการเรียนไม่
ขยัน ไม่เอาใจใส่ ไม่คิดไม่ค้น เด็กเหล่านั้นจะเรียนสำเร็จได้

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

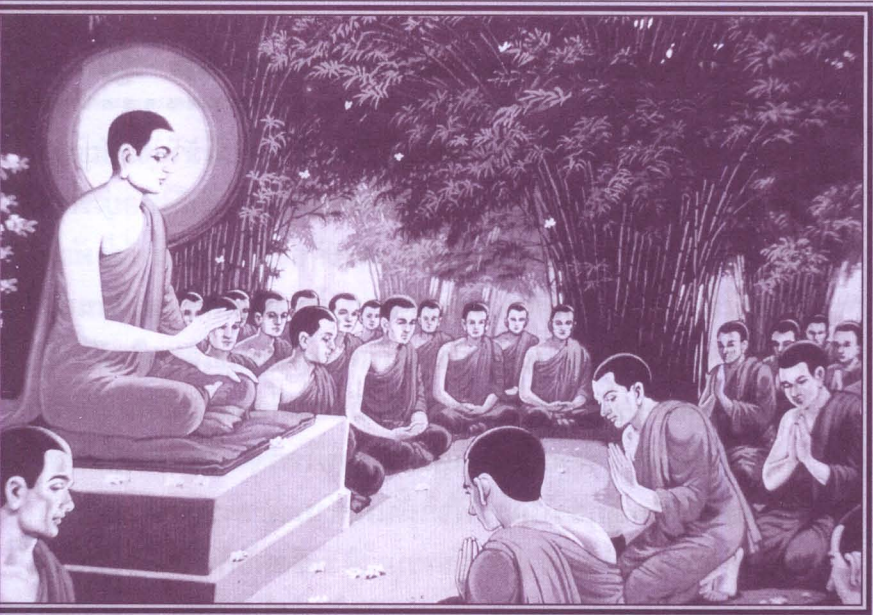
.....

อย่างไร เลยสอบไม่ได้ เวลาสอบไม่ได้พอโตขึ้นมันก็ลำบาก ไปสมัครงานที่ไหนเขาก็ไม่เอา เพราะไม่มีความรู้ไม่มีความสามารถ ตนก็ลำบาก ต้องอาศัยพ่อแม่กินไปวันหนึ่งๆ พ่อแม่ตายก็ไม่รู้ จะอาศัยใคร ชีวิตตกต่ำ นี่เป็นผลกรรมของตัว ไม่ใช่กรรมชาติ ก่อนชาติไหนหรอก กรรมของความขี้เกียจเหลวไหลไม่มีน้ำอดน้ำทนนั่นเอง จึงได้เป็นอยู่ในรูปเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเด็กๆ ที่ทำหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนต้องมีความมานะ มีความขยัน มีความอดทนเป็นพิเศษ อะไรยากเราก็ต้องทนอ่านศึกษาให้รู้ให้เข้าใจ ไม่ใช่พอเห็นยากก็ โอ้ย..ไม่เอาละ..ยาก อย่างนั้นก็เอาตัวไม่รอด ชีวิตเรานั้นต้องสู้ ถ้าไม่สู้แล้วเอาตัวรอดได้อย่างไร เราทุกคนต้องสู้ ต้องสู้กับความลำบากยากเข็ญด้วยประการต่างๆ เราจึงจะเอาตัวรอดปลอดภัย อันนี้สำคัญ

ตัวอย่างพระในสมัยก่อน เช่นว่า พระปุณณะ ท่านจะลา พระพุทธเจ้าไปสอนธรรมะในแคว้นหนึ่งเขาเรียกว่าแคว้นสุนาปรันตปะ คนแคว้นนี้เป็นคนดุร้าย เรียกว่ามีชื่อในทางดุเหมือนบางจังหวัดในประเทศไทยที่มีชื่อในทางดุทางฆ่าทางทำร้ายกันเป็นอย่างนั้นแหละ ทีนี้พระองค์นั้นจะไปอยู่ที่นั่นจะไปสอนคน พระพุทธเจ้าจึงถามว่า..เธอจะไปสอนได้หรือคนที่นั่นมันดุร้ายนะ.. ท่านก็บอกว่าอยู่ได้พะยะค่ะ ..แล้วเธอจะอย่างไรถ้าเขาตำเธอ.. ท่านปุณณะบอกว่าถ้าเขาตำจะคิดว่ายังดีกว่าชาติ เพราะเพียงแต่ตำมันไม่เจ็บซ้ำอะไร ดีกว่าชาติ

พระองค์ถามว่า..ถ้าชาติไปงเข้าให้ละแล้วจะทำยังไง..

.....

ท่านปุณณะบอกว่า ก็คิดว่าเพียงดีก็ยังมีดีเพราะไม่ตาย ยังจะทำงานต่อไปได้

แล้วถ้าเขาตีเอาเธอตายจะทำยังไง

ตายก็ดีเหมือนกันเพราะไม่ต้องฆ่าตัวตาย

คนบางคนมันลำบากยากเข็ญ มันคิดฆ่าตัวตายกระโดดน้ำตาย ไปให้รถไฟทับตาย สิบล้อทับตายมันก็มีอยู่ แต่เราไม่ต้องลำบาก คนเขามาช่วยฆ่าให้ตายแล้วก็ดีเหมือนกัน เรียกว่าดีทั้งนั้น เขาต่าก็ดี เขาตีก็ดี ฆ่าให้ตายก็ดี

พระพุทธเจ้าท่านว่า เอ้า..ถ้าอย่างนั้นเธอไปได้ ไปสอนได้ เพราะมีน้ำอดน้ำทนไปสอนในที่นั้นได้

ผลที่สุดก็ชนะคนเหล่านั้นได้เพราะมีน้ำอดน้ำทน

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

พระบางองค์ไปอยู่กับคนที่เรียกว่า ค่อนข้างจะปัญญาอ่อน โง่งเง่าเต่าตุ่น นับถือแต่ผีอะไรอย่างนั้น ทีนี้แกก็ไปอยู่ พวกนั้นก็มาถามแล้ว ว่าท่านถืออะไร พระก็ถามว่า แล้วพวกท่านถืออะไร บอกว่าถือผี พระท่านว่า โอ..ฉันก็ถือผีเหมือนกัน แต่ผีของฉันนี่เกิดนานแล้ว ผีของฉันคือพระพุทธเจ้า เป็นผีใหญ่ ขณะที่ทั้งหลายทั้งปวง บรรดาผีเล็กผีน้อยที่ท่านนับถือนี้ สู้พระพุทธเจ้าไม่ได้ พวกนั้นก็ เอ๊ะ..ผีเราที่ไหวๆ นี่มันยังเล็กกว่า ผีของพระนี่ใหญ่กว่า ก็เลยพวกนั้นก็เข้ามาหาพระ พระท่านก็ค่อยพูดค่อยสอนดึงเข้ามาหาธรรมะได้ไม่ขัดคอกัน เลยอยู่กันได้ เพราะว่าชั้นแรกก็อะลุ่มอล่วยพูดจากันให้พอใจกันก่อน แล้วก็อยู่กันได้ อยู่กันด้วยความอดทน กินอยู่ลำบาก ลำบากเหลือเกิน

อาตมาไปบางแห่งไปดูพระที่ท่านอยู่นะ เห็นใจว่าอดทนจริงๆ เช่นคราวหนึ่งทีไปอำเภอหนึ่งที่จังหวัดนครราชสีมา ไปถึงก็ สำหรับหลวงพ่อนะเขาจัดอาหารมาให้พิเศษ ข้าว-เพล แต่ว่าตอนเพลไปดูพระฉันอาหารไปดูว่าฉันอะไร แกก็ไปตักปลาร้าที่อยู่ไนไห ไหที่อยู่กลางชานกุฎิ ตักมาถ้วยหนึ่งแล้วก็ไปเก็บผักในหนองในสระนะ ผักที่เก็บมามีกลิ่นโคลนอยู่ เหมือนโคลน พระท่านก็เอามาจิ้มปลาร้าโดยไม่ได้ปรุงแต่งอะไร จิ้มแล้วก็ฉัน จิ้มแล้วก็ฉัน เอ๊ะ..ฉันอย่างนี้ทุกวันอะ ถามไปอย่างนั้น ..ก็อย่างนี้ละครับ.. แล้วชาวบ้านไม่เอากับข้าวปูลามาถวายบ้าง หรือ ..เขาถวายแต่ตอนเช้า.. ชาวบ้านก็เหลือเกินละ เรียกว่าเกณฑ์พระให้กินมือเดียวคือให้ฉันตอนเช้า แต่ตอนเพลไม่ถวาย

❀ ความออกนอกล่วงให้สำเร็จ ❀

อะไร แต่มันมีปรัร่าให้ใหญ่อยู่กลางชานก็ตัดมาแล้วก็มาจิ้มผักกระเจตบ้าง ผักบุงอะไรบ้างที่อยู่ในหนองและก็มีกลิ่นสาบอยู่ พระก็ฉันได้ ก็นึกในใจว่า เอ..พระพวกนี้น่าสรรเสริญน้ำใจมีน้ำอดน้ำทน แต่ถ้าพระพวกนั้นมาอยู่กรุงเทพฯ สักพักก็จะกลับไปฉันไม่ได้ คือมาอยู่กรุงเทพฯ แล้วมันอ่อนแอ เพราะมันสบาย พอสบายให้กลับบ้าน ไม่เอาแล้ว โอ้ย..ไม่ไหว ไม่เอาแล้ว กลิ่นน้ำปลาร้า..เหม็น แกกินไม่ได้

แต่แกเกิดที่นั่น แกอยู่ที่นั่น แกก็อยู่ได้ เหมือนกับตัวหนอนในพริก มันเกิดที่นั่น มันก็อยู่ได้ เรานึกว่าพริกมันร้อน พริกชี้หนู พริกชี้ฟ้ามันมีหนอนนะ เกิดในพริกแต่มันอยู่ได้ มันชินกับสิ่งเหล่านั้นมาตั้งแต่เกิด มันก็อยู่ได้ เหมือนคนที่อยู่ในภูมิประเทศที่ลำบากก็อยู่ได้ เพราะไม่มีการเทียบเคียง ไม่เคยเห็นสิ่งอื่นที่ดีกว่านั้น เขาก็อยู่ได้ แต่ถ้ามาเห็นที่อื่นดีกว่าเขาก็กลับไปเขาไม่สบายใจแล้ว บอกว่า แหม..เราเกิดในที่ลำบาก ไปที่โน่นเขาสบาย อาหารการกินก็ไม่ลำบากไม่เดือดร้อน มันจะลำบากใจขึ้นมา เพราะมีการเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นนั่นเอง

แต่ถ้าไม่มีอะไรเปรียบเทียบกับไหนได้ เรามีกับข้าวอย่างเดียว ไม่มีกับข้าวอื่นเราก็ฉันได้ เพราะมันไม่มีอะไรจะฉัน มันก็ต้องฉันอันนั้นแหละ ก็ฉันได้ไม่ลำบากเดือดร้อนอะไร อาตมาไปตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ กับข้าวฉันไม่ค่อยได้ ที่ฉันไม่ได้เพราะกลิ่นปลาร้ามันแรง พอเอามาวางมันเข้าจมูกเสียแล้ว เหมือนกับปิดประตูอย่างนั้นแหละ เลยฉันไม่ไหว แต่ก็ฉันอะไร

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

ได้..ฉันข้าวเหนียว ข้าวเหนียวนี้ไม่ต้องมีกับข้าวก็ได้ มันอร่อยอยู่ในตัว บั๊นใส่เข้าไป เคี้ยวๆ แล้วก็กลืนลงไป ชาวบ้านมาเห็นบอกว่า โอ้..ท่าน..เจ้านี่เขาชอบข้าวเหนียว ก็เลยบอกว่า ฉันชอบ..ข้าวเหนียว ก็มันไม่มีอะไรจะกินนี่ ก็ต้องชอบนะซิ แล้วก็ปั้นเข้าไปไม่ต้องมากหรอก ขนาดเท่ากำปั้นมันก็เหลือเฟือแล้ว มันเข้าไปในท้องมันพองมันอืดอยู่ในท้อง มันก็คุ้มได้ อยู่ได้

แกงอะไรต่ออะไรเขาก็เอามาวางไว้ก็ฉันไม่ได้ ไม่รู้จะฉันยังงัย มันก็กินได้อยู่ได้ ไม่เดือดร้อนอะไร แต่ว่าวันเดียวก็กลับอยู่หลายวันมันก็ไม่ไหว หลายวันมันก็ลำบาก ก็เลยบอกว่า..เอาละฉันเทศน์แล้วก็กลับละ.. ขึ้นเรือบินกลับวัด แต่ว่าเขานิมนต์ที่ไหนก็ไปอีกนั่นแหละ ไม่ได้เบื่อก่อนเลย ไม่ได้กลัวความลำบากอะไร..ไปได้ เพราะว่าไปอยู่ชั่วคราว แต่ถ้าชินให้อยู่สัก ๗ วันเห็นจะไม่ไหว มันลำบากหลายเรื่อง ท้องไส้มันจะเสียหาย เลยก็รีบไปรีบมา เทศน์เสร็จก็รีบกลับมา มันเป็นอย่างนั้น

เรื่องอดทนเป็นเรื่องสำคัญ โยมั่งฟังเทศน์ก็ต้องอดทน อาตมาيينเทศน์ก็ต้องอดทนเหมือนกัน ต้องยืนเปลี่ยนตรงนั้นบ้าง โยกไปด้านนี้ ทนไปเทศน์ไปจนกว่าจะจบ เรียกว่ามีการอดทนต่อสิ่งเหล่านั้น เราเป็นพุทธบริษัท ต้องถือหลักประจำใจว่า พุทธบริษัทต้องอดทน ต้องหนักแน่น ไม่เป็นคนอ่อนแอ ไม่หวั่นไหว ต่อสิ่งที่มากระทบ เราก็จะอยู่เย็นเป็นสุข

แต่เรื่องอะไรไม่สำคัญเท่ากับอารมณ์ที่มากระทบ มันกระทบแล้วทำให้หวั่นไหว ทำให้เราโกรธ ทำให้เราเกลียด

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

ทำให้เรารัก เราชิษยา อันนี้แหละต้องสู้หน่อย ถ้าเรารู้ไม่ได้เราก็พ่ายแพ้ เช่น คนที่มาพูดให้เราโกรธ เราก็โกรธขึ้นมา อย่างนี้มันไม่ถูกต้อง ต้องคอยบังคับตัวเองอย่าไปโกรธเขา ถ้าเราจะสู้กับความโกรธก็ต้องท่องไว้บ่อยๆ ท่องไว้ว่า..ฉันไม่โกรธๆ.. พอเห็นใครเข้ามาก็บอก..อย่าไปโกรธเขานะ.. เขาจะพูดอะไรพูดไปแต่อย่าไปโกรธ อย่าไปแสดงอาการอ่อนแอ เพราะคนโกรธ คือคนอ่อนแอไม่มีกำลังเข้มแข็ง ไม่มีความอดทน ไม่สามารถจะบังคับตัวเองได้ แล้วก็แสดงอาการโกรธ ถ้าเราแสดงออกไปอย่างนั้นมันผิดมรรยาท ไม่มีสมบัติผู้ดี

ผู้ดีนั้นต้องหนักแน่น ต้องอดได้ทนได้ ไม่แสดงอาการอ่อนแอ เราก็ต้องคอยเตือนไว้ล่วงหน้า พอใครเข้ามา เราอย่าไปโกรธเขานะ ทำใจเย็นๆ ไว้ คุยกับเขาดีๆ อย่าพูดคำหยาบคายกับเขา ถ้าหากเขาพูดหยาบกับเรา เราก็อย่าไปพูดหยาบตอบ ให้เรานึกว่าคนนั้นเขาไม่มีมรรยาท เขาไม่ได้ศึกษาสมบัติของผู้ดี เขาไม่ได้รู้ธรรมะ

เราไม่รู้ธรรมะจะไปโกรธเหมือนเขาไม่ได้ เพราะพระพุทธเจ้าสอนว่า ถ้า นาย ก โกรธนาย ข มาด่านาย ข นาย ข โกรธขึ้นมาด่าตอบนาย ก นาย ข นั้นแหละเร็วกว่านาย ก ทำไมจึงเร็วกว่า เพราะนาย ก ทำตัวอย่างให้เห็นอยู่แล้วว่ามีอาการอย่างไร พูดอย่างไร กิริยาท่าทางอย่างไร เราเห็นอยู่ แล้วไม่เตือนตัวเอง ไปทำตอบเขาบ้าง อย่างนี้เรียกว่า เราเพิ่มความชั่ว เราเพิ่มคนชั่ว ความชั่วมันอยู่ที่นาย ก แล้วนาย ข ก็ชั่วขึ้นอีกคน

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

หนึ่ง เลยชั่วสองคน ความชั่วมันก็เพิ่มขึ้น มันไม่ได้อะไร เราจึงถือหลักไว้ในใจว่า เราจะไม่เพิ่มความชั่ว เราจะไม่เพิ่มคนชั่วขึ้นในโลก อย่างนี้ก็อยู่ด้วยน้ำอดน้ำทน

อีกประการหนึ่ง ในสมัยนี้มันมีปัญหา มาก เช่น ปัญหาการจราจร จราจรติดขัด พอรถติด คนหงุดหงิดงุ่นง่านขึ้นมาทันที เราหงุดหงิดงุ่นง่านแล้วเราได้อะไร เรามีความทุกข์ในขณะที่ที่รถไปไม่ได้นี่เราได้อะไร มันสบายหรือเปล่า ลองถามตัวเอง ก็ จะเห็นว่ามันไม่สบาย เสียสุขภาพจิต เกิดอาการหงุดหงิดงุ่นง่าน แล้วถ้าใครมาพูดขวางคอในตอนนั้นก็เลยลุกขึ้นไปเบียดเบียดกัน เท่านั้นเอง เพราะอารมณ์ไม่ดี จิตใจไม่สงบ ก็เสียหาย เกิดเรื่อง เกิดราว รถติดกันเบียดกันนิดๆ หน่อยๆ ต่างคนต่างก็เกิดโทสะ ลงมาเถียงกัน เถียงกันไปเถียงกันมา ก็เบียดเข้าให้..เรียบบร้อยไปนอนอยู่กลางถนน นี่มันเรื่องอะไร...เพราะขาดน้ำอดน้ำทน ถ้ามีความอดทนก็ค่อยพูดค่อยจากัน มันก็สบายใจ

วันหนึ่งนั่งรถไป คนที่มาจับก็เป็นคนที่หัวล้านหน้อย แต่ใจดีนะ หัวล้านแต่ใจดี นั่งไป ก็รถ บ.ข.ส. นี่แหละ มาเบียด.. โครมเข้าให้ ถลอกปอกเปิกหมด รถดีด้วย รถเบนซ์ด้วยนะถลอกปอกเปิก แล้วมันหยุด คนกระเป๋ามาถึงก็ว่า“เอาเรื่องใหม่” ดูพูดเข้าสิ ไม่ได้ฝึกหัดอบรมหรือยังใครกระเป๋ารถเมล์นี่ “เอาเรื่องใหม่” หมายความว่า จะเอาเรื่องหรือเปล่า ไปโดนเขาแล้วยังมาถามว่า จะเอาเรื่องหรือไม่ แต่ว่าคนที่มาจับนี้ใจเย็น หัวล้านแต่ไม่ใจน้อย แกบอกวว่า..ไม่เป็นไร ไปเถอะๆ..ให้ออกรถไป ไม่เอาเรื่อง

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

.....

อาตมาก็ว่า แหม..คุณโยมนี้ไม่เข้าลักษณะเลยนะ เขาว่าคนหัวล้านใจน้อย แต่โยมหัวล้านใจไม่น้อย แกก็ว่า โอ..เจ้าคุณจะไปยุ่งกับมันทำไม เสียเวลา เอาเรื่องเอาราว ต้องไปขึ้นโรงขึ้นศาล โอ้ย.. กว่าจะได้เรื่อง มันเสียทุกอย่าง ไปเคาะเอาเองดีกว่า.. แกก็เลยไม่เอาเรื่องอะไร เออ..น่าชม ใจเย็น ใจเย็นดีแล้วขับรถไปส่งอาตมาต่อไป เรียบร้อย นี่แสดงว่าเป็นคนใจเย็น

คนใจเย็นมันต้องอดทนนะ ถ้าไม่อดทนมันเย็นไม่ได้ มันร้อน ร้อนแล้วมันทนไม่ได้ แต่ว่าใจเย็นแล้ว..ช่างมันเถอะ นิดหน่อย ไม่เป็นไร เราไปซ่อมเอาเองได้นะ..ไม่ต้องมีเรื่องอะไรกัน อย่างนี้ก็สบาย แต่ถ้าคนไม่อดทน พอไอนั้นมา..มึงขับยังงั๊วะ.. ทางนี้ก็เปรี้ยงเข้าให้ เดี่ยวก็ลงไปต่อยกันเท่านั้นเอง มีบ่อยๆ นี้ก็เพราะขาดความอดทนหนักแน่น ใจเบา..เบาเหมือนกับพกนุ่นไว้

คนโบราณเขาสอนว่า...**ไปไหนให้พกหิน อย่าพกนุ่น...** ไม่ได้หมายความว่า พกหินเอาไปขว้างหัวเพื่อน ไม่ใช่อย่างนั้น แต่คำว่า“หิน” หมายความว่าหนักแน่น หินนั้นมันหนักและมันแน่น ถ้าพกนุ่น มันปลิว พอถูกลมมันก็ปลิวไปแล้ว **คนพกนุ่นคือคนใจร้อนใจเร็ว อดไม่ได้ทนไม่ได้** กระทบนิดหน่อยลุกติดเหมือนกับดินประสิวไวไฟ อย่างนั้นมันก็เสียหาย แต่ถ้าพกหิน ใจหนักแน่นเหมือนหิน มันก็เรียบร้อย

ที่เมืองเชียงใหม่ เวลาเขามิงานตามวัด งานใหญ่ๆ นะ เขาต้องปลุกศาลเพียงตา ไปเห็นครั้งแรกไม่รู้ว่าเขาทำอะไร ปลุก

.....

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

ศาลเพียงตาไว้ และในนั้นมีก้อนหินก้อนใหญ่เอามาวางไว้ที่ศาลนั้นด้วย และมีบาตรพระมีผ้าไตรเอามาวางไว้ด้วย ก็ไปยืนดูอยู่ว่าอะไร ถามว่าอะไร โยมบอกว่าศาลพระอุปคุต อุปคุตเขาถือว่าเป็นพระองค์หนึ่งที่ยังไม่นิพพาน ยังอยู่ได้มหาสมุทร ไม่รู้ว่าอยู่ตรงไหน และอุปคุตนี้ชอบขึ้นมาในวันเพ็ญพุธ วันไหนเป็นวันเพ็ญพุธนี้พระอุปคุตมาแล้ว พระอุปคุตไม่มา แต่พระตามวัดมาเป็นแถว มาบิณฑบาตตีสอง ตีหนึ่งเดินกันใหญ่ ได้ข้าวปูลาไปก็ไปฉันทันกลางคืนต่อไป นี่มันไม่เข้าเรื่อง ฉันทันกลางคืนไม่ได้เอาตมาไปอยู่เชียงใหม่ก็ไปแก้ แก้ไม่ให้โยมใส่บาตรและไม่ให้พระออกบิณฑบาต

เดี๋ยวนี้ไม่มีหอรอก..ไม่มีอย่างนั้น เขามี สีแยกอุปคุต นะคนมาใส่บาตรพระอุปคุตที่นั่นเพราะเขาถือตามธรรมเนียมพม่าแต่ก่อนพม่าเขานับถือพระอุปคุต ถ้าได้ใส่บาตรพระอุปคุต แล้วจะได้เป็นเศรษฐี โอ..คนก็มาใส่ เพราะอยากเป็นเศรษฐีกันเป็นแถว เลยเอาข้าวไปถวายพระกลางดึก ให้พระฉันผิดเวลาแล้วมันจะเป็นเศรษฐีได้อย่างไร มันไม่ได้เรื่อง

อันนี้ก็เวลาทำงานทำการเขาก็ตั้งศาลไว้ เอาหินก้อนใหญ่มาวางไว้ เอาผ้าไตรมาวาง วางทำไม..หิน พระอุปคุตนะ หินนี้พระอุปคุต เขาทำกันมาอย่างนั้น เขาไม่เข้าใจความหมายก็เลยเทศน์ให้เขาฟังในงานนั้น บอกว่าที่วางอยู่กลางวัดนะเรียกว่าศาลพระอุปคุต อุปคุต แปลว่า เข้าไปรักษา เข้าไปคุ้มครองอุป แปลว่าเข้าไป คุต แปลว่ารักษา เข้าไปรักษาเข้าไปคุ้มครอง

❁ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❁

คุ้มครองหมายถึงอะไร หมายถึงสติปัญญา เรามาทำงานในวัดหลายคนต้องมีสติปัญญาคุ้มครองจิตใจและก็ต้องหนักเหมือนหินอย่าเป็นคนใจเบาใจง่าย เดียวก็เถียงกันทะเลาะกัน

แม่ครัวทะเลาะกันเดี๋ยวก็เอาמידโต้พันหัวกันเท่านั้น มันก็เสียเรื่อง เขาจึงบอกให้ดูหินก้อนนั้นว่ามันหนักแน่นอย่างไร มีบาตรพระด้วยมีผ้าไตรจีวรด้วย ก็ให้เป็นเครื่องเตือนใจว่าเรามาวัดจะต้องเป็นพระ มาเป็นแม่ครัวก็ต้องเป็นพระ มาหาบน้ำก็ต้องเป็นพระ คนมาผ่าฟืนก็ต้องเป็นพระ

“พระ” ก็หมายความว่าใจดีใจงาม พออย่างเข้าวัดนี้เราต้องบอกตัวเองว่า..เข้าวัดแล้วนะ ต้องเรียบร้อยนะ อย่าใจร้อนอย่าใจเร็ว อย่าหุนหันพลันแล่น ต้องมีสติควบคุมจิตใจอย่าให้โกรธง่าย อย่าให้ไวต่อความไม่ดี.. อย่างนี้เรียกว่ามีสติเข้าคุ้มครองรักษา เรื่องก็เรียบร้อย

ที่นี้คนเราไม่ค่อยใช้สติใช้ปัญญา กระทบนิดกระทบหน่อยไม่ได้ เพียงแต่เพื่อนมองหน้าหน่อย ก็ไม่ได้ มองหน้า..โกรธตามร้านกาแฟร้านอาหาร คนไปกินข้าวก็ฆ่าเสียงดู ดูๆ ไ้คนหนึ่งมันก็ เอ้..ดูหน้ากูป้อยๆ มันเรื่องอะไร ก็เลยโกรธขึ้นมา ลูกขึ้นมาถาม “มองอะไรวะ” ไ้หนุ่มมันก็เป็นคนไม่มีธรรมะเหมือนกัน “มองอะไร แล้วมันกงบการอะไรของแกวะ” เอาแล้วที่นี้ลูกขึ้นมาก็เปรี้ยว..เปรี้ยว โตะพัง จานตก ถ้วยแตก เจ้าของร้านก็คิดเกินค่าอาหารที่นี้ เสียเวลา เสียเงิน แล้วตำรวจมาเชิญไปโรงพัก ฐานก่อการทะเลาะวิวาทกัน เรื่องมันนิดเดียว เรื่องเพื่อน

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

.....
มองหน้าเท่านั้นเอง แล้วทำไมไม่คิดว่า..หน้ากูมันคงจะสวย ใต้
คนนั้นถึงชอบมอง.. ถ้าคิดอย่างนั้นมันก็ไม่โกรธใคร เขามอง ...
เอ้อ..ฉันมันคงจะสวยกว่าใครในร้านนี้นะ คนนั้นมันถึงชอบมอง
บ่อยๆ แล้วก็ยิ้มกับตัวเองว่า“กูมันสวยไว้ย” มันก็ไม่มีปัญหาอะไร
แต่มันคิดไม่เป็นเพราะไม่เคยคิดในแง่ตรงกันข้าม ไม่เคยเปลี่ยน
ลูกศรให้เป็นดอกไม้

หนึ่งทะเลดูแสดงสมัยก่อนนี้ ใต้พีกับน้องมันไม่รู้จักกัน เดิน
ป่ามาเจอกันแล้วก็ขัดใจกัน ยิงลูกศร ฝ่ายนี้ยิงไป กลายเป็น
ดอกไม้ ฝ่ายนั้นยิงมาก็เป็นดอกไม้หมด ไม่เข้าคน ลูกศรไม่เข้า
คน เพราะมันเป็นดอกไม้ จนฤๅษีมาบอกว่า เธอทั้งสองเป็นที่
น้องกัน แต่ว่าไปเรียนคนละที่เลยไม่รู้จักกัน มีฤทธิ์มีเดชเหมือน
กัน แต่มายิงกันมันไม่ได้เรื่องอะไร ดีที่ว่าเวลายิงไปลูกศรมัน
กลายเป็นดอกไม้ ดอกไม้มากกระทบเรามันก็ไม่เดือดร้อนอะไร

เราจึงต้องหัดแปรสิ่งต่างๆ ให้เป็นดอกไม้ คำด่าให้กลายเป็น
เป็นคำชมคำสอนไปเสีย เช่น ใครด่าเรา เออ..มันมาสอนเราอีก
แล้ว มันมาสอนให้กุคิดกูนึกในทางที่ถูกที่ชอบ เราก็ไม่โกรธ
ไม่เคือง นิ่งเฉยๆ มันด่าๆ เตียวมันก็หยุดไปเองแหละ ไม่มีเรื่อง
อะไร อย่างนี้เราก็ชนะ แต่ถ้าพอเขาด่า“ไอ้ชาติหมา”.. มึงนั่น
แหละหมา.. เขาละทีนี้หมาสองตัวแล้ว ก็ยิงเขี้ยวยิงฟัน จะกัด
กันแล้วทีนี้มันก็ยิงไปอย่างนั้นแหละ เพราะว่าไม่คิด

ถ้าคิด พอเขาว่า“ไอ้ชาติหมา” เอ๊ะ..หูกูไม่ได้อยู่ตรงนี้
หุมันอยู่ตรงนี้ หมาหุมันอยู่ตรงนี้ หุมันชี้..นี่ไม่มีหุ จมูกก็ไม่ยาว

.....

❀ ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ ❀

แต่หมามันยาว และขนไม่มี..ไม่เหมือนหมานี้ ไอ้เนี่ยมันพูดจา โทกทกพกลม เอาอะไรมาพูดก็ไม่รู้ มันว่า“ไอ้ชาติหมา” กูมัน ชาติคนแท้ๆ มันว่ากูหมา เราย่าไปโกรธ เพราะเราไม่ได้เป็น หมาเนี่ย ถ้าเราโกรธแสดงว่าเรายอมรับ พอเขาว่า“มึงชาติหมา” โกรธเลย ก็หมายความว่ายอมรับว่า กูนี้หมา ก็เลย แฮ่..คำราม ไป เขาเรียกหมา ๒ ตัวกัดกัน ทีนี้ เราอดได้ทนได้ ก็ไม่ต้อง ไปทะเลาะเบาะแว้งกับใคร ได้ประโยชน์กว่า

ญาติโยมจึงต้องหัดอดหัดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ทนร้อน ทนหนาว ทนหนาว ทนร้อน คนที่อดทนนั้นคือคนไม่บ่น ร้อนก็ไม่บ่น หนาว ก็ไม่บ่น หนาวก็ไม่บ่น นั่งเฉยๆ จิตใจหนักแน่น ทนได้เรียกว่าเป็น ผู้นำอดน้ำทน ชีวิตเรียบร้อย

วันนี้เป็น วันมาฆบูชา เราก็มาฝึกเรื่อง ความอดทน กันเป็นประการต้น หัดอดทนต่อสิ่งชั่วๆ ด้วยประการต่างๆ ทำ จิตให้สงบให้เยือกเย็น ไม่ไปก่อเรื่องเดือดร้อนวุ่นวายกับใครๆ จะต้องมีจิตใจสงบ สะอาด สว่าง เพื่อบูชาพระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย เพราะพระอรหันต์เจ้าทั้งหลายนั้น ท่านมีใจสะอาด ใจสงบ ใจ สว่าง เราก็ควบคุมจิตใจให้เป็นอย่างนั้นตลอดเวลาที่อยู่วัดหรือ อยู่บ้านก็ต้องทำใจอย่างนั้น จะได้ชื่อว่าเป็นการบูชาถูกต้องต่อ พระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย ให้โยมเข้าใจอย่างนี้

พูดมาก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

❁ **ความอดทนส่งผลให้สำเร็จ** ❁

ความอดทน
เป็นประธาน เป็นเหตุแห่งคุณ
คือศีลและสมาธิ
กุศลธรรมทั้งปวงย่อมเจริญ
เพราะความอดทนเท่านั้น

ผู้มีความอดทน
เชื่อว่าทำตามคำสอนของพระศาสดา
ผู้มีความอดทน
เชื่อว่าบูชาพระรัตนเจ้าด้วยบูชาอันยิ่ง

ผู้มีความอดทน
มีลาภ มียศ และมีสุขเสมอ
ผู้มีความอดทน
เป็นที่รักที่ชอบใจ
ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทธศาสนสุภาษิต

ความอดทนนำมาซึ่งประโยชน์สุข
ความอดทนเป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์
ความอดทนยอมตัดรากแห่งบาปทั้งสิ้น
ผู้มีความอดทน
ถือว่าเป็นผู้ขึ้นสู่ทางสวรรค์และนิพพาน

พุทธศาสนสุภาษิต